

Mészáros Blanka

NAGYMOSÁS

WORLD PRESS PHOTO

2018-10-07 | NOVELLA, WORLD PRESS PHOTO

Kapitánynak csúfolták, mert már matrózkorában arról beszélt, hogy egyszer majd hajóskapitány lesz. Senki sem hitt neki – lusta volt, álmodozó, önfejű. Akkor váltak el anyámmal, mikor végül mégis kapitány lett; aztán csak a munkájának élt, és annak, hogy elszórja, többnyire haszontalanul, minden pénzét.

Rengeteg helyen élt a világban. Pár évig egy amszterdami állóhajót bérelt, utána egy német kisvárosban telepedett le. Volt, hogy hónapokat töltött hotelekben, időnként, ha kedve támadt, fölhevített, mint egy kedves, régi ismerőst; nem hiányoztunk egymásnak. Tudtam, hogy ilyen az apám, és hogy majd öregkorára úgyis kénytelen lesz, talán, kicsit megállni, letelepedni valahol.

Hatvanévesen vett egy házat. Ormótlan, visszhangos ház volt, apró kajütblakokkal; a hálóját hajókabinnak rendezte be, a falról hajókötelek lógtak. Senkit sem látott szívesen, de nagy tölgyfaasztala volt hat székkal, mintha családja volna, akiket hazavár. Vett billiárdasztalt, hatalmas kádat, ostoba fényűzés volt ez, és mégis: életmű.

A Dunán és a mellékfolyókon hajózott, Hollandiától Szerbiáig. Fiatalon csak nyugatra ment, nagy tételben csempészte haza az újságokat meg a banánt, öregkorára változatosságra vágyott, keletre indult, itthon szinte ki se szállt, úgy hajózta keresztbe Európát. Félévente kellett már megújítani az egészségügyi alkalmassági papírját, de akkor sem hagyta abba, szaunát vett a fürdőszobába, felújította a tetőt, csodájára jártak a faluban. Volt, hogy évekig nem találkoztunk – egyszer az árokban találtak rá, évekkel ezelőtt is így volt, mikor ideköltözött; a kapitány úr kicsit felöntött a garatra; nevetgéltek a faluban, lefektették, de apám nem tért magához.

nekiálltak mosakodni

Leutaztam a veszprémi kórházba, éjszaka volt, gyorsan vezettem, másfél órával azután, hogy csörgött a telefon, apám mellett virrasztottam. A vérségi köteléken kívül nem nagyon érttem az okát; nem akadt mondanivalónk egymásnak. Esméletlen volt, csövek lógtak belőle, apró arcát még mélyebben barázdálták a ráncok. Néztem a kicsi, zömök, magatehetetlen testet, próbáltam valahogy apának képzelni, mintha igazán fájna ez az egész, de csak fáradtságot éreztem, kimerültséget. Másnap reggel magához tért, beszélni akart velem; szinte hivatalosan üdvözöltük egymást, mesélt a legutóbbi útjáról, Belgrádban járt, és ott, képzeljem csak, a Száva-parton, nagy nyüzsgésre lett figyelmes; emberek százai táboroztak egy sötét raktárhelyiségben, koszosak voltak és hangosak. És akkor, képzeld csak el, mondta az apám, a hangja tompa volt, a

tekintete semmibe révedő; képzeld el, két férfi megindult a kikötő felé, elcsentek két fémüstöt, majd odébb a Szávába merítették, és nekiálltak mosakodni. Mosakodtak!, kiáltott fel az apám, a hangjából eltűnt minden tompaság, a Száva vizében! És akkor ő odament hozzájuk, kiáltott szerbül, hollandul, németül, de azok nem értettek egy szót se; angolul próbálkozott, a férfiak válaszoltak, de azt meg ő nem értette, alig tudott angolul. Aztán elaludt, nyugodtan, szuszogva aludt; csöndben kiosontam a szobából.

Elmentem apám házába, ahol az elmúlt húsz évben lakott; a falusiak örömmel üdvözöltek, apámról érdeklődtek, akiért szinte rajongtak: apám hírmondó volt, lenyomat a külső világból azoknak az embereknek, akiknek legtöbbször még a megye határán kívül sem jutott soha. Kulcsot kaptam az egyik asszonytól, aki időnként takarítani járt apámhoz, leültem a tölgyfaasztalhoz, kínosan szemeztem apám fiatalkori, életnagyságú arcképével – abból az időből származott, amikor kapitány lett. A vízen, az egyhangú, alig hullámzó folyón kívül soha nem látott semmit a világból, az útjairól mindig csak azt mesélte, ami a hajón történt, hogy a szakács eltörte a kedvenc edényét, hogy a fedélzetmester egész éjjel dolgoztatta a matrózokat, hogy a rakomány alatt majd elsüllyedt a teherhajó. Csak akkor mesélt másról, ha a parton valami rendkívüli történt; mosakodtak!

Négy-ötéves lehettem, mikor néhány hónapig, talán fél évig azon a hajón éltünk, ahol apám matrózkodott. Öten voltunk egy kis kabinban, apám esténként fáradtan betántorgott anyámhoz és a három nyugós kisgyerekéhez. Lett volna hol élnünk, rendes otthon, ahol anyámnak nem kell attól rettegnie, hogy valamelyikünk a korláton kívül kerül, és a vízbe zuhan, de apámat Amszterdamban elbűvölték a vízen ringatózó lakóhajók. Egyre szűkebbnek tűnt a kis kabin, aztán egy este anyám úgy döntött, kulcsra zárja az ajtót. Még világos volt, és a kicsi ablakon kiláttam, néztem, ahogy apám egy társával a parton röhögve mosakszik, vízzel fröcskölik egymást és trágár szavakat ordítanak. Anyám behúzta a függönyt és lefektetett bennünket; az esti mese hangja elnyomta a kinti ordítást. Másnap reggel apám megölelt minket, és a következő héten kitett Pesten; ő indult tovább a következő útra.

*

A pályaudvar mellett sétálok, hideg van és köd, sietnem kell, hogy elérjem a vonatot. A bejáratnál rongyokba öltözött, koldusféle emberek, a meleget árasztó falakhoz közel húzódva. Nem nézek rájuk, a szemem sarkából látom, hogy ők se néznek rám; felrémlik, hogy apám is errefelé járt hosszú évekkel ezelőtt; kicsit odébb talán, a parton, de a város ugyanez. Mielőtt felkapaszodom a vonatra, összedörzsölöm a kezemet, tudom, hogy pár másodperccel később már nem fázom ennyire, pár órával később pedig otthon leszek – a dermesztő hidegen keresztül megcsap egy ismerős, összetéveszthetetlen illat, szag inkább, nem is tudom, de érzem, hogy a kezem megáll félúton, belekortyolok a levegőbe, az összes érzékszervemmel próbálom beazonosítani ezt az annyira ismerős szagot, megnevezni, rendelni valamihez. Bemondják, hogy a vonatom néhány perc múlva indul, körbenézek a pályaudvaron; a bejáratnál sálakba csavart, emberféle kupacból kivillan egy sötét színű fürt, közelebb merészkedek, és a szag ismét, jó erősen, a tüdőmbé, az agyamba vésődik.

ott marad

Apám utolsó kívánsága volt, hogy a tiszti egyenruhájában temessék el. A sírjáról, persze, jó előre gondoskodott, s egy régi kép volt róla a márványon, éppen hajót vezet, és büszke tekintettel réved előre. Eleget tettünk a kívánságának, a díszes kapitány-ruha a föld alá ereszkedett apám testével, és mindenki kicsit fellélegzett, hogy már nem hív a világ másik feléről, nem kell keresni és aggódni érte, merre jár, hanem ott marad, egész biztosan ott marad.

A temetés után sokáig éreztem még az ázott föld szagát, amire a hideg márványlap került. És itt, a pályaudvaron, a betontömbök és kövek között, hirtelen megint érzem; áramlik a falakból, a sínekből, a vagonokból. A nagy sálkupac megmozdul, a hangosbemondó üvölti, hogy indul a vonatom; rohanok, felkapaszodom, kimelegszem, lihegek; bámulok ki az ablakon, sorra elmosódnak mellettem a tájak, hazáig cipelem magammal az ismerős, megnevezhetetlen, lemoshatatlan szagot.

kép | Hír, 3. díj, sorozat,

Francesco Pistilli, Olaszország

Két afgán menekült a szabadban mosakodik Belgrádban.